

TILVÆKST Salgsafgrøder, nr. 16, 12. juli 2018

Indhold

- **MARK**
- Aktuelt i marken
- Før høst besøg
- Skal halmen sælges?
- Etablering af raps
- Ukrudtsbekæmpelse i vinterraps

MARK

Aktuelt i marken

Af planterådgiver Henning Frostholm

Der er stadigvæk ikke udsigt til omskift i vejret og vi er nu så langt henne i kornafgrødernes udvikling, at selv en kraftig byge ikke længere vil kunne ændre på det endelige udbytte i afgrøderne. Der er derfor heller ikke længere grund til at vande afgrøderne – kun hvor afgrøden stadig er i vækst, med grønne stængler og blade, kan der være tale om en sidste afsluttende vanding.

Der er allerede høstet flere marker med vinterbyg og frøgræs og snart følger de første rug- og hvedemarker og senere kommer så vårbyggen. De foreløbige meldinger om høstresultatet er meget forskellige – lige fra pæne udbytter og fornuftig kvalitet til meldinger om meget skuffende udbytter på under 3 tons pr ha i vinterbyg og samtidig en meget lav hektoliter vægt. Det positive er dog, at udsigten til en dårlig høst, ikke bare i Danmark men i det meste af Europa, har fået priserne til at stige. Senest er maltbyggen steget markant og er der mulighed for at skille høstvaren fra forskellige marker med god og dårlig kvalitet, kan der godt være en god gevinst gemt her – selvfølgelig forudsat at der er sået en maltbygssort. Husk at afgrøder til konsum (herunder maltbyg) og fremavl, ikke må sprøjtes med glyphosat før høst.

Obligatorisk krav om efterafgrøder

Da landbruget ikke nåede at etablere nok målrettede efterafgrøder, er der kommet et restkrav på ca 3000 ha i 109 ID15- områder. På kortet her kan du se, om du evt ligger i sådant et område.

Kontakt din planterådgiver, hvis du vil have yderligere hjælp.

Før høst besøg

Af planterådgiver Henning Frostholm

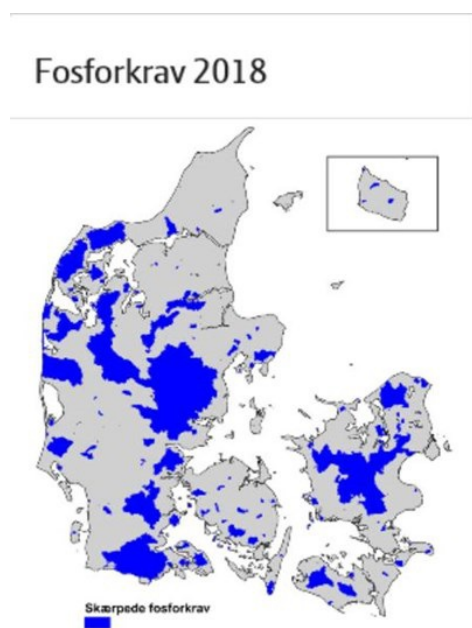
Høsten falder tidlig i år og skal der drages konklusioner af årets arbejde i marken inden høst, er det ved at være på høje tid.

Et før høst besøg af din planterådgiver er en god afslutning på vækstsæsonen – afgrøden er stadig på marken og der er mulighed for at se hvad der gik godt og hvad der skal gøres anderledes til næste sæson. Her er der mulighed for at se om der er ukrudtsarter, som ikke blev bekæmpet tilstrækkeligt og om gødsknings –strategien var valgt korrekt, det samme med vækstregulering, svampestrategi, sortsvalg, udsædsmængde m.m.. Kort sagt et godt tidspunkt at få evalueret årets arbejde.

Billede 1 I denne mark skal der til næste år vælges en strategi mod gul okseøj (Foto: Henning Frostholt, SAGRO)

I samme forbindelse vil det, med sidste års erfaring in mente, være relevant at tage en snak om sædskiftet, tage stilling til næste års markplan, få justeret efterafgrødeplanen m.m.. Senest er der kommet et kort over områder med skærpede fosforkrav og ligger din ejendom indenfor de områder vil det være yderst relevant at få beregnet konsekvenserne heraf.

Mange mener faktisk, at før høst besøget er årets vigtigste besøg. Så har du ikke allerede haft besøg af din

planterådgiver, er det nu du skal bestille årets vigtigste besøg.

Skal halmen sælges?

Af planterådgiver Henning Frostholm

Vi må i år forvente en noget lavere produktion af halm – måske helt ned til ½ udbytte. Derfor vil der sandsynligvis blive en vis efterspørgsel på halm, som kan få prisen til at stige. Udbyttet af kernerne er også lave, så derfor kan en god pris for halmen hjælpe på det samlede udbytte af marken.

Normalt bliver en stor del af halmen nedmuldet for, at sikre opbygning af jorden humus indhold, samt bidrage positivt på jordens struktur. Der vil dog ikke ske noget ved at fjerne halmen et enkelt år.

Halmen kan enten sælges direkte fra marken eller hvis der er lagerplads til rådighed, samles sammen og sælges i løbet af vinteren. Prisniveauet vil afhænge af efterspørgslen i de enkelte områder, men man skal dog som minimum have gødningsværdien m.m. af halmen og den er alene 15-20 øre værd af mark. Sørg for at få aftalt vilkårene for handlen inden høst, så der ikke er tvivl om hvem der skal gøre hvad, hvis halmen pga. andre omstændigheder alligevel ikke bliver bjerget.

Frøgræshalm behandlet med ukrudts- og svampemidler må opfodres

Kilde Seges

Miljøstyrelsen har den 10. juli givet tilladelse til, at halm efter frøgræs behandlet med et antal ukrudts- og svampemidler ekstraordinært må opfodres. Tilladelsen gælder alene høsten 2018. Den er givet med baggrund i den force majeure-situation, der er opstået på grund af den alvorlige og langvarige tørke, og den deraf følgende mangelsituation mht. foder på mange kvægbedrifter.

Tilladelsen gælder følgende ukrudtsmidler:

Boxer (1-211), Catch (64-67), DFF (18-416), Legacy (396-26), Express SX (3-177), Nuance WG (11-39), Hussar Plus OD (18-569), Hussar OD (18-493), Lexus (3-163), Kerb 400 SC (64-72), Primera Super (18-432), Foxtrot (11-31), Reglone (1-178) og Stomp CS (19-205).

Og følgende svampemidler:

Bumper 25 EC (396-1), Bell (19-173), Ceando (19-177), Comet Pro (19-184), Folicur Xpert (18-575), Orius 200 EW (396-24) og Viverda (19-204).

Det er naturligvis en klar forudsætning, at alle øvrige vilkår vedr. godkendelserne af ovennævnte midler skal være overholdt.

Tilladelsen omfatter ikke for anvendelse af vækstreguleringsmidler, som også hyppigt anvendes i frøgræs, og som har et lignende forbehold mod opfodring af frøgræshalm. SEGES har også søgt om tilladelse til opfodring af halm efter frøgræs behandlet med de relevante vækstreguleringsmidler, men tilladelse hertil er ikke givet i skrivende stund. Der vil blive informeret særskilt herom, når denne tilladelse måtte foreligge.

Etablering af raps

Af planterådgiver Marie Uth

Vinterraps bør sås i perioden 1. - 20. august. Såning inden 10. august øger udbyttepotentialet, men det øger også risikoen for, at planterne begynder at strække sig inden vinter. Tidlig såning kan derfor give behov for vækstregulering i efteråret. Der er forskel på, hvilke sorter der egner sig til hhv. tidlig og sen såning. Se mere i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 13.

Vinterraps stiller store krav til såbedet. For at sikre en god og ensartet fremspiring, skal der sås i ca. 2 cm's dybde. Jorden skal være fugtig, bekvem og ikke for hård. Dette kan opnås ved såning umiddelbart efter pløjning. Ud over

pløjning er grubbesåning også en udmærket etableringsmetode, men det kan give ekstra omkostninger til bekæmpelse af spildkorn og snegle. Til gengæld kvitterer rapsplanterne for den løse jord, og i en presset periode kan det være en god måde at spare tid på etableringen. Sørg dog for at vælge et system, hvor frøene placeres præcist.

Udsædsmængder

Der stiles efter et lavt plantetal, så de enkelte rapsplanter har god plads til at udvikle sig. Hvis du har svært ved at fordele frøene jævnt over arealet, kan du vælge det høje antal frø/m². Vi anbefaler følgende udsædsmængder:

Rækkesåning:	30-35 spiredygtige frø pr. m ²
Bredspredte frø:	40-45 spiredygtige frø pr. m ²

Gødskning af raps om efteråret

Næringsstofforsyningen er afgørende for, at vinterrapsen opnår et tilstrækkeligt udviklingstrin inden vinteren. Vinterraps har en betydelig optagelse af næringsstoffer om efteråret. Optagelsen afhænger i høj grad af såtidspunktet og af vejret fra såning til vinterens komme. En veludviklet vinterraps kan optage 80-100 kg N/ha i løbet af efteråret og stort set den samme mængde kalium. Husk på at rapsen henter en del af disse næringsstoffer fra jordens reserver, og behovet for tilførsel af gødning bør derfor vurderes i forhold til forventet indhold i jorden.

Vi anbefaler følgende gødnings strategi:

- Tildel en passende mængde N (se tabel 1)
- Tildel 30-50 kg K/ha på grovsandet jord eller hvor der er lave kalital
- Placer gerne handelsgødning, og vælg en svovlholdig type
- Tildel eventuelt gylle ved nedfældning eller slangeudlægning (se afsnittet nedenfor)

Brug af gylle til raps om efteråret

For lille opbevaringskapacitet, er ofte årsag til at mange tildeler gylle til vinterraps om efteråret, selvom det kan være svært at opnå en god udnyttelse af kvælstoffet. Nedfældning før såning giver generelt en bedre markeffekt af kvælstoffet end slangeudlægning.

Nedfældning placerer gødningen tæt på frøet, men i en våd august måned udvaskes en stor del af kvælstoffet. Nedfældning kan også give strukturskader på nogle arealer.

Slangeudlægning af gylle i september giver en mere jævn fordeling af gylle og en mere ensartet udvikling af rapsplanterne. For at undgå vækststop inden gylleudbringningen, kan du placere lidt startgødning ved såning. Slangeudlægning bør kun vælges på robuste arealer, hvor der er gode muligheder for at udbringe gylle i våde perioder.

Det er tilladt at slangeudlægge forsuret gylle før såning, men der medfølger krav om forsuring af forårsudlagt gylle.

Tabel 1 Vejledende kvælstofbehov for vinterraps om efteråret (Kilde: SEGES).

Jordtype	Husdyrgødning tidligere år	Forfrugt	N-behov (kg/ha)
JB 1 - 3	Ingen/begrænset tilførsel	Frøgræs/halmnedmuldning	50
		Anden forfrugt	30
	Regelmæssig tilførsel	Frøgræs/halmnedmuldning	40
		Anden forfrugt	30
JB 4 og derover	Ingen/begrænset tilførsel	Frøgræs/halmnedmuldning	60
		Anden forfrugt	40
	Regelmæssig tilførsel	Frøgræs/halmnedmuldning	30
		Anden forfrugt	20

Ukrudt

Det er vigtig med en strategi for ukrudtsbekæmpelse, da vinterrapsen på grund af den tidlige etablering er meget følsom overfor konkurrencen fra ukrudt. Se særskilt artikel om ukrudt i vinterraps i næste afsnit af dette nummer af Tilvækst.

Agersnegle

De seneste år har vi oplevet store skader af agersnegle og dræbersnegle i raps. I år forventer vi dog at tørken har reduceret bestanden betragteligt. Hold øje med forekomsten, og bekæmp snegle ved behov. Der er størst risiko for snegleangreb på grubbesåede arealer, hvor der ligger meget organisk materiale imellem rækkerne. Derfor anbefaler vi at fjerne halmen forud for grubbesåning af raps.

Sneglene kan begrænses ved så vidt muligt at have sort jord før såning. Snegle kan til dels bekæmpes med sneglegift, men det kræver, at du er tidligt ude. Ved grubbesåning placeres der ofte sneglekorn ved såning. Brug 4-5 kg Sluxx HP (152-190 kr./ha). Begynd eventuelt med en lille mængde, og suppler efterhånden som sneglekornene spises eller opløses af regn. Sneglemidlet Ironmax Pro er fornylig blevet godkendt til bekæmpelse af agersnegle og skovsnegle. Ironmax Pro indeholder samme aktivstof og -mængde som Sluxx HP.

Rapsjordlopper

Rapsjordlopper kan forvolde stor skade på vinterraps om efteråret, og angreb kan udvikle sig hurtigt. De voksne rapsjordlopper gnaver af planterne i fremspiringsfasen. Senere kan larveangreb i bladstilke og stængler gøre stor skade på planterne.

I år er der stort set ingen udsæd, der er bejdset mod skadedyr. Derfor er det i år ekstra vigtig at holde skarpt udkig efter gnav af rapsjordlopper allerede fra begyndende fremspiring. Angreb optræder i cykler og i efteråret 2018 forventes ikke specielt mange rapsjordlopper, men en prognose er usikker og derfor følges forekomsten igen via gule fangbakker i registreringsnettet. Der er gode forhold for insekter i øjeblikket, så bestanden af rapsjordlopper er formentlig stor.

Der findes kun en vejledende bekæmpelsestærskel for marker, der er bejdset mod skadedyr. Tærsklen er her 10 procent bortgnavet bladareal frem til, at ca. 4 løvblade er udviklet. I marker uden skadedyrsbejdsning er der ingen tærskel. Her skal man dagligt holde øje med evt. angreb og iværksætte bekæmpelse ved mere udbredte angreb. Behandling kan ske med 0,2 kg/ha Karate eller 0,1 kg/ha Kaiso Sorbie. Bemærk at Kaiso Sorbie kun må anvendes én gang pr. vækstsæson.

Hvis der er behov for at bekæmpe larver, foregår dette i september-oktober. Vi følger udviklingen af rapsjordlopper i fangbakker i løbet af efteråret og vil løbende i tilvækst orientere om behovet for bekæmpelse. Men husk at det bedste overblik over omfanget af rapsjordlopper fås ved at opstille fangbakker i egne marker.

Billede 1 Rapsplanter med gnav af rapsjordloppens larve. Til forskel fra gnav af snegle kan gnav af rapsjordlopper genkendes på de små huller midt på bladpladen (Foto: Marie Uth, SAGRO).

Ukrudtsbekæmpelse i vinterraps

Af planterådgiver Henning Frostholt

Kilde: Seges

Planlæg ukrudtsbekæmpelsen før såning af vinterraps. Det er allerede ved såning relevant at træffe en strategisk beslutning - skal der satses på en Command -strategi, en strategi med Belkar, eller en kombination af disse.

Der er ikke nye godkendte midler til anvendelse i vinterraps i 2018, men der er i vækstsæsonen 2017-2018 gjort erfaringer med det nye middel Belkar.

Belkar

Belkar har haft god effekt på en række tokimbladede ukrudtsarter inklusiv storkenæb og hejrenæb, og vil med fordel kunne indgå i strategierne mod ukrudt i vinterraps.

Belkar kvitterer effektmæssigt positivt for gode vækstbetingelser på sprøjtetidspunktet, og hvor der har været svigtende effekt, har dette kunnet tilskrives en dårligt etableret afgrøde og/eller de kølige og våde forhold, der var fremherskende i efteråret 2017

Belkar kan give deformiteter (hormonpåvirkning) hos rapsplanterne, når det bliver anvendt i for høj dosis i forhold til rapsens udvikling. Dette er også årsagen til, at brugsanvisningen indeholder en "trappemodel" for doseringen. I efteråret 2017 var rapsen uens etableret mange steder, og selv om Belkar har været anvendt rettidigt i forhold til de fleste planter på arealet, så kan der have været en lille procentdel mindre udviklede planter på sprøjtetidspunktet. Disse planter har så i løbet af vinteren eller foråret vist deformiteter som "kræmmerhus-dannelse" og "rabarberstængler". I langt de fleste marker har deformiteterne været begrænset til 1-2 pct. af planterne og tillægges ikke nogen udbyttmæssig betydning.

Effekten af Belkar mod de vanskeligere bekæmpelige ukrudtsarter som f.eks. kamille kræver, at afgrøden 'hjælper til', hvis ikke det skal være nødvendigt at supplere med Matrigon i foråret. Men hvis rapsen er veletableret, og der er anvendt mindst 0,4 liter Belkar pr. ha, så har overlevende kamilleplanter de fleste steder holdt sig i bunden af afgrøden.

Belkar har beskeden effekt mod ærenpris, stedmoder og fuglegræs, og ingen effekt mod mod enårig rapgræs. På arealer med store bestande af hyrdetaske, énårig rapgræs, fuglegræs og/eller ærenpris kan det være en fordel at lægge ud med sprøjtning med et command/clomazon-middel for at dæmpe særligt rapgræsset til en Kerb-sprøjtning kan sættes ind.

Godkendelsen af Belkar udløste et ret stort prisfald i markedet for clomazon-holdige midler. Det øger alt andet lige antallet af marker, hvor kombinationsstrategier vil være relevante.

Mht. mulige blandinger med Belkar er der ikke blødt op på restriktionerne fra 2017. Dvs. at det fortsat angives, at Belkar ikke kan blandes med rene bormidler, græsukrudtsmidlerne Agil og Focus Ultra og vækstreguleringsmidler inkl. svampemidler med vækstregulerende effekt (f.eks. Juventus og Folicur). Anbefalet interval mellem behandling med disse midler og Belkar er 7 dage. Midlet kan blandes med skadedyrsmidler (pyrethroider).

Løsningsforslag

De mest betydende ukrudtsarter i vinterraps er burrener, fuglegræs, hyrdetaske, kamille, storkenæb og valmue samt spildkorn og græsser.

Tabel 2 Tabellen viser forskellige løsningsforslag til ukrudtsbekæmpelse i raps. Ved valg af strategi, er det vigtigt at kende ukrudtsbestanden i marken.

Løsning	Arter	Middel og dosis	Tidspunkt	Pris (kr./ha)
1	Hyrdetaske, Enårig rapgræs, fuglegræs, ærenpris, burresnerre	0,2-0,25 l/ha Command CS	Før fremspiring. Off-label i st. 12-13	170-213
2	Kamille, storkenæb, hejrenæb, kornvalmue, hyrdetaske, fuglegræs, burresnerre	0,4 – 0,5 l/ha Belkar	Når rapsen har 6 blade	453-526
3	Storkenæb, Kamille, hejrenæb, kornvalmue, hyrdetaske, fuglegræs, burresnerre	0,25 l/ha Belkar + 0,25 l/ha Belkar (splitbehandling)	1. beh: raps har 2-5 blade 2. beh: ca. 3 uger senere	526
4	Spildkorn, græsser (ikke enårig rapgræs)	0,15 - 0,75 l/ha Agil 100 EC* + 0,15 l/ha spredekæbem.	September-oktober	39-176
5	Spildkorn, græsser (ikke enårig rapgræs)	0,3 – 1,5 l/ha Focus Ultra* + 0,5 l/ha Dash	September-oktober	72-288
6	Høje græsser, fuglegræs, enårig rapgræs	1 l/ha Kerb 400 SC	1. okt. – 14. dec. og 15. jan – 28. feb.	302

*Detaljer om dosering medtages i et senere nummer af TILVÆKST Salgsafgrøder.

Belkar anbefales ikke i sorten Quartz

Bekæmpelse efter såning og før fremspiring

Mod enårig rapgræs har Command/clomazon-midlerne vist god effekt. Effekten kan dog variere, og gode jordfugtighedsforhold i august-september er givetvis betingelsen for at opnå høj effekt. Command CS udsprøjtes fra umiddelbart efter såning og frem til umiddelbart før fremspiring. Command og andre clomazon-midler er særdeles effektive mod hyrdetaske og bekæmper desuden burresnerre, fuglegræs, storkronet ærenpris og tvetand. Samtidig opnås god effekt på haremad, pengeurt og kornblomst.

Kerb

SEGES har i 2018 ikke søgt om dispensation til at anvende Kerb 400 SC i vinterraps. Det skyldes, at firmaet forventer inden efterårs-sæsonen at få en regulær godkendelse af Kerb 400 SC i vinterraps på vilkår, som ligner vilkårene for de tidligere års dispensationer. Det er alene godkendelse af etiketten, som udestår.